

Stichting de Sterremolen Nieuwsbrief april 2015

Op krediet

Vertrouwelijke berichten. We hebben recent een nieuw stukje van het bedrijfsarchief van De Wit in handen gekregen. Daartussen een hele map vol met beoordelingen over de kredietwaardigheid van klanten van houthandel De Wit. Voordat De Wit hout op krediet leverde liet hij onderzoek verrichten naar zijn (potentiële) klanten. Meestal door Wijs Muller & Co's Citodienst en de Vereniging Credietreform. De kredietbeoordelingen beslaan de periode 1895 tot 1930.

'Aangevraagde is een gehuwd man met een klein gezin. Was vroeger winkelier in de Piet Heinstraat 2 welk zaakje hy voor circa 3 jaar verkocht. Heeft daarop twee percelen gebouwd in de Amaliastraat; het eene ging hy

bewonen en het andere, no. 52 verhuurt hy. Er rust hypotheek op doch met eenige overwaarde. Het is een oppassend en eenvoudig man, bekwaam timmerman. Werkte de laatste jaren in den regel als knecht, niet by een bepaald patroon. Verleden jaar begon hy weer met eigenbouw en wel aan de Croeselaan waar meer van die kleine bouwertjes het proberen.'

Het zijn veelal 'kleine bouwertjes' die aan het einde van de 19e en het begin van de 20ste eeuw bouwen in en aan Utrecht. Ze realiseren kleine projecten. Meestal niet meer dan een handvol woningen. De 'aangevraagde', de aannemer M. v. d. Brand uit de Amaliastraat is zo'n 'klein bouwertje'. Een eigenbouwer die niet voor een bekende opdrachtgever bouwt maar voor

Ansichtkaart van de Croeselaan

een anonieme markt. Revolutiebouwer en speculatiebouwer zijn benamingen die we in het archief van houthandel De Wit ook wel voor zo'n 'klein bouwertje' tegenkomen. Ze beschikken over weinig eigen geld maar kunnen door een verruiming van de kredietverlening toch bouwen. De wijzigingen in de kredietverlening, het verstrekken van bouwhypotheeken, worden als een financiële revolutie aangemerkt. Elke keer wanneer de bouw weer wat gevorderd is kan er krediet opgenomen worden.

Toch is die verruimde kredietverlening nog niet voldoende om zonder eigen geld te kunnen bouwen. Er wordt dan een beroep gedaan op leverancierskrediet. Ook aan de firma De Wit wordt gevraagd om hout op krediet te leveren. In het geval van M. v. d. Brand gaat De Wit niet over één nacht ijs. Hij vraagt, en dat doet hij niet vaak, een tweede advies aan bij de Stichtse Bank. De 'eigenbouw en wel aan de Croeselaan', waar de Vereniging Creditreform in haar advies over spreekt, blijkt aan de Roemer Visscherkade te bouwen. De huidige Vondellaan. De 'kleine bouwertjes' worden daar geholpen door de grondexploitant: de My. Nationaal Grondbezit. Uit het bericht van de Stichtse begrijpen waarom: '... moet nogal vrij gevig zijn met het geven van ze hypotheek met het doel op deze wijze van haar land af te komen'.

'Tot heden vernamen wy over het nakomen

zyner verplichtingen geen nadeeligs; integendeel verzekert men ons van leverancierszyde hy behoorlyk optijd betaalde tot heden'.

Maar, schrijft de Vereniging Creditreform verder: 'Deze soort bouwertjes hebben echter weinig weerstandsvermogen, als het eens mis loopt en moet voor een groot crediet zekerheid gevraagd worden. Het gevraagde bedrag komt reeds vry hoog voor'.

De Stichtse bank ziet wel een oplossing: 'Wanneer die Maatschappij voor van de Brand borg wil blijven is er geen bezwaar, doch zonder zekerheid kan ik hem daartoe niet aanbevelen. Die menschen bouwen zoolang zij hypotheek kunnen krijgen. Overigens moet hij een fatsoenlijk en eerlijk man zijn'.

Of M. v. d. Brand in 1910 het gevraagde krediet ook heeft gekregen valt niet meer te achterhalen. Wel weten we dat v. d. Brand in dat jaar is begonnen met de bouw van 3 woningen tussen de J.P. Coenstraat en de Billitonkade.

Maar of dat is gebeurd met hout dat hem door De Wit is geleverd?

Piet van Os

De kaart is verstuurd in 1914

Donateurs gezocht

Stichting de Sterremolen zet zich in voor het behoud van het historische molenerf en houtzaagmolen De Ster. Steunt U deze doelstelling dan vragen wij U donateur te worden of blijven! Als u wilt bijdragen kunt U een donatie overmaken op rekening 24241, of tegenwoordig:

IBAN NL07 INGB 0000 024241
Stichting de Sterremolen heeft de ANBI status

Alles voor de molen

Een gesprek met Mevrouw Verkerk

Meneer en Mevrouw Verkerk waren destijds actief betrokken bij de acties om de molen terug te brengen naar de houtzagerij. Om de verhalen over die periode te horen, gingen Mikkie en Endie op de koffie bij Mevrouw Verkerk (geboren in 1921), die sinds haar elfde jaar in de J.P. Coenstraat woont. Als kind groeide Mevrouw Verkerk op aan de ene kant van de straat en vervolgens verhuisde ze met haar ouders naar de overkant. Toen ze ging trouwen kwam ze naast het ouderlijk huis te wonen.

De J.P. Coenstraat was vroeger een elitestraat, vertelt mevrouw Verkerk ons. Er woonden allemaal hogere militairen en politie. En ook gepensioneerde lui, maar die hadden altijd alles verhuurd aan studenten. Ik ben eigenlijk grootgebracht tussen studenten, kun je wel zeggen. Toen dat huis hier aan de overkant leeg stond, gingen mijn ouders daar op af. We woonden toen nog in de Lombokstraat. Maar nee, dat kon niet. Het waren maar gewone arbeiders, dan kon je niet in de J.P. Coenstraat wonen. Ja, dan lach je hè. Mijn vader werkte op de fabriek, op de Croeselaan, voor boenwas en schoensmeer. Nee, dat volk kon niet in de J.P. Coenstraat. Maar dat huis dat ging niet weg, dat stond te lang leeg. Dus toen zijn ze naar mijn vader's werk gegaan en daar hoorden ze dat mijn vader voorman was, een beetje baas. En mijn vader had de sleutel van de fabriek, dus die had eigenlijk een positie hè? Nou moet je toch ophouden, maar toen kregen we het huis wel.

En vandaar zijn we altijd hier blijven wonen, dus ik heb de hele J.P. Coenstraat zien veranderen. Van elite tot aan gewone arbeiders. Tot aan de oorlog hebben we hier altijd heel fijn gewoond. Nu nog wel hoor, maar het was toen echt amicaal onder elkaar. Nooit bij elkaar op visite, maar toch. Het was een hele typische straat. Heel goed met elkaar, helpen elkaar, maar toch niet op visite. Als je ziek was werden er boodschappen voor je gedaan. De studenten deden dat ook allemaal. Studenten waren toen ook heel anders als tegenwoordig. Ik sprak ze nog wel eens, want vroeger zeiden ze altijd: als je wat wil weten, dan moet je bij Verkerk wezen. Wij waren nog vrij jong en ook opgegroeid eigenlijk met die jongens.

Vroeger was het hier eigenlijk heel geinig. Na tienen mocht je kloppen, de kleedjes kloppen. Dan kwamen op donderdagavond de trappen naar buiten, vroeger had je geen stofzuigers, dan werden de kleedjes geklopt. Dat deden de studenten, voor die mensen waar ze woonden. En vrijdags kwamen de werksters, met hun schortjes, die maakten de huizen schoon en dan werden alle kleedjes weer netjes neergelegd. Een heel ander leven. Dat kun je niet meer vergelijken, echt niet. Ik heb zelf ook kinderen die studenten zijn, maar daar zeg ik tegen: jullie leven heel, heel anders. Ze zijn niet meer zo amicaal onder elkaar.

We hebben toch wel heel wat meegemaakt hier. Vroeger was er een houthandel hier achter van De Wit. Je had op het terrein hier achter allemaal van die houtloodsen, ook waar nu de school staat en pal achter het oude postkantoor waar ze nu die kinderopvang hebben. Maar dat terrein heeft toen een hele tijd braak gelegen en De Wit wilde maar niet verkopen aan de gemeente. Naderhand hebben ze het onterft. Het heeft hier achter een hele tijd braak gelegen. Een neef van die De Wit heeft nog een poosje in één van die huisjes gewoond. Er werd toen gezegd dat hij het bedrijf wilde voortzetten, maar daar kwam niets van. Nadat er brand was

Het terrein van de molen lag braak

geweest in zijn huisje, is hij vertrokken en stond alles weer leeg.

We zijn in die tijd heel ondeugend geweest, we hadden alle hekken omgegooid en toen hebben we een speeltuin gekregen van de gemeente. (Mevrouw Verkerk schiet in de lach). We zijn ook wel eens niet netjes geweest hoor. Nou ja, niet netjes, we wilden daar wat hebben. En toen hebben ze er een keurige speelplaats van gemaakt. En van de rest, waar nou die voetbalkooi staat, daar hebben ze een heel park van gemaakt. Heel mooi hoor. De ingang werd beplant, met boompjes. en ze maakten heuveltjes en zo. En daar achter was een groen stuk langs het water, dat moest zo blijven want daar broedden de zwanen.

Toen we dat helemaal zo mooi voor elkaar hadden, kwam die school. We wilden er eigenlijk het gezondheidscentrum hebben, dat was een geschikte plek geweest. Maar ja, dat ging niet door. Die school van de Damstraat, de Breukelaar, die won het. Ik heb zelf ook nog op die Breukelaarschool gezeten. Als heel klein kind gingen we weg van de Croeselaan naar de Lombokstraat en ik ben in de Damstraat naar de kleuterschool geweest. Vooraan, waar nu dat witte huis van Van de Berg staat, dat was toen ook allemaal groen. Het was een hele brede poort. Toen mijn man nog leefde, hield hij altijd die hele poort schoon. Aan onze kant stonden allemaal rozen en aan de andere kant pootte de gemeente wel eens bollen. Maar dat hielp niet, want die werden vaak vernield. Toen mijn man overleed werd het een beetje verwaarloosd. Maar de mensen van daarachter, van het erf, die lopen ook vaak met vuilniszakken om het schoon te houden hoor. Maar mijn man hield altijd het voorste stuk schoon.

En wat gebeurde er met de houtzagerij?

Vanuit de gemeente waren er eerst allerlei plannen geweest met het terrein. Ze dachten er aan om de Timorkade, die huisjes voor bejaarden, door te trekken over het terrein. Of misschien moest het groen blijven en zou er weer een molen komen. Uiteindelijk werd de zaagschuur weer mooi opgeknapt en de huisjes werden weer bewoond. Heel mooi hoor, maar naar ons idee was het nog niet af. We wilden die molen.

Achterin de jaren 80, mijn man was net uit het ziekenhuis na een zware operatie. Thuis lazen we een stukje over een ijzeren ding, dat op de zaagschuur geplaatst zou worden. Een student mocht dat ijzeren ding gaan maken en dat ding zou 1000 gulden gaan kosten, guldens nog. Alleen voor dat ding. Dat vonden wij niet leuk natuurlijk, wij wilden weer een molen.

We hebben met Frederique gebeld. Zij vertelde ons dat het wel een heel leuk zou zijn om weer een molen op de zagerij te bouwen, maar dat het plan in de ijskast was gezet. Het zou later misschien nog wel kunnen, maar nu was er geen geld voor.

Mijn man zei: „Nou, dan halen wij het weer uit de ijskast en dan gaan we proberen om een handtekeningactie te doen, want wij willen wel een molen, maar geen ijzeren ding.“

We zijn toen een handtekeningactie begonnen met de familie Bakker, van de andere kant van het water. En Wolf, dat was echt zo'n oude baas, het echtpaar van de Wolf. Die keken zo op

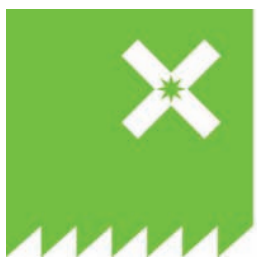
Meneer Verkerk en meneer Wolf

de molen. In de Van Riebeeckstraat woonden die.

Wij hadden 200 handtekeningen opgehaald en anderen hadden ook nog van die lijsten. Toen is er een vergadering gehouden, ook met die mevrouw die dat ijzeren ding gemaakt had. De gemeente had gezegd dat de meeste stemmen zouden gelden. Dus als zij de meeste stemmen kreeg, dan kwam dat ijzeren ding. En als wij de meeste stemmen kregen, dan kwam de molen.

Tot zover deel 1. In de volgende nieuwsbrief vertelt Mevrouw Verkerk verder over die tijd.

Wordt vervolgd....

molen de ster

Stichting de Sterremolen organiseert in 2015 in samenwerking met de uitbater een vernieuwd cultureel programma in Molen de Ster. Onlangs is op een feestelijke avond in de molen de lente agenda gepresenteerd en de nieuwe website gelanceerd. Het programma bestaat uit een aantal vaste bespelers, oude bekende Bernhard Christiansen en zijn Vorlesebühne op de 3de zaterdag van de maand en de hippe Brommerbios op de eerste zaterdag. Verder is er een afwisselend programma met muziek (de eerste avond met de Bluegrass Boogiemmen was gelijk uitverkocht!) comedy, poëzie, kindervoorstellingen jeugdtheater met Jan Hoek speelt en andere verrassende nieuwe naast oude vertrouwde evenementen. Voor informatie mail naar boekingen@molendester.nu of bel 030 2990174 of blijf op de hoogte via de facebook pagina Molen de Ster en

www.molendester.nu